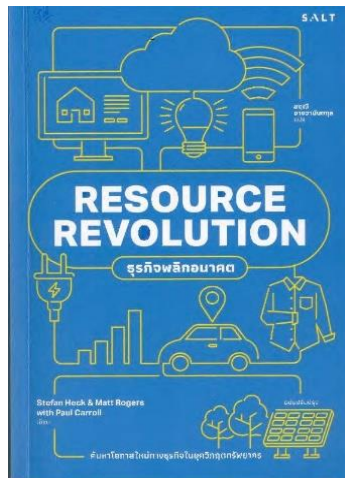


บทปริทัศน์หนังสือ (BOOK REVIEW)



ธุรกิจพลิกอนาคต ค้นหาโอกาสใหม่ทางธุรกิจในยุควิกฤตทรัพยากร

Resource Revolution How to capture the biggest business opportunity in a century

ผู้เขียน Stefan Heck และ Matt Rogers ร่วมกับ Paul Carroll

ผู้แปล สกุนี อาชวานันทกุล

บทวิจารณ์โดย

สมพร แทนสกุล¹

มุมมองที่แตกต่างจากกระแสในยุคสู่ความเป็นปัจจุบัน จากแนวคิดวิกฤตทรัพยากรนั้นเปรียบเสมือนเรากำลังยืนอยู่ ณ ปากทางเข้าประตูสู่โอกาสทางธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในรอบศตวรรษ ด้วยบทสรุปของ Stefan Heck และ Matt Rogers ร่วมกับ Paul Carroll ในปี 2006 หลังจากที่ได้ทำงานเป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทชั้นนำระดับโลกหลายแห่งในธุรกิจเทคโนโลยี อุตสาหกรรม และพลังงาน จากมุมมองที่ว่า “เรากำลังจะตายกันหมด” เนื่องจากคนกังวลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนนักสิ่งแวดล้อมมั่นใจว่ามลพิษกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศได้ตัดสินวันสิ้นโลกไปแล้ว แต่แท้ที่จริงมุมมองที่แตกต่างจากกระแสในยุคสู่ความเป็นปัจจุบันจากแนวคิดวิกฤตทรัพยากรนั้นเปรียบเสมือนเรากำลังยืนอยู่ ณ ปากทางเข้าประตูสู่โอกาสทางธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในรอบศตวรรษ ด้วยบทสรุปของ Stefan Heck และ Matt Rogers ร่วมกับ Paul Carroll ในปี 2006 หลังจากที่ได้ทำงานเป็นที่ปรึกษาให้กับบริษัทชั้นนำระดับโลกหลายแห่งในธุรกิจเทคโนโลยี อุตสาหกรรม และพลังงาน จากมุมมองที่ว่า “เรากำลังจะตายกันหมด” เนื่องจากคนกังวลเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนนักสิ่งแวดล้อมมั่นใจว่ามลพิษกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศได้ตัดสินวันสิ้นโลกไปแล้ว แต่แท้ที่จริง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจ คุรุภัณฑ์จิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

E-mail: thaensakul2023@gmail.com

ความมั่นคงที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วใน จีน อินเดีย และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ยิ่งทำให้คนทวีความกังวล เพราะอีกไม่นานคนหลายพันล้านคนจะมีรายได้เพียงพอที่จะบริโภคในปริมาณมหาศาลกว่าทุกสมัยที่ผ่านมา

ประชากรโลกกำลังต้องการทรัพยากรธรรมชาติในระดับที่เราไม่เคยเห็นมาก่อน ขณะที่ทรัพยากรจะค่อย ๆ หมดไป ผู้เขียนได้ข้อสรุปที่ต่างออกไปว่า เรามองเห็นโอกาสที่มาพร้อมกับการเพิ่มคน 2,500 ล้านคน เข้าสู่ชนชั้นกลาง และการบูรณาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมกับเทคโนโลยีข้อมูลที่กำลังเปลี่ยนทุกมิติของการใช้ทรัพยากร เรามองเห็นโอกาสของการเปลี่ยนแปลงระดับปฏิรูป ผลผลิตจะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลในโลกของพลังงาน (ทั้งในแง่ของการผลิตที่เพิ่มขึ้นและปริมาณการบริโภคที่ลดลง) การคมนาคม การก่อสร้างอาคาร น้ำ เกษตรกรรม โลหะ และโมคณัณฑ์หลักทุกอย่างในโลก การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่เพียงมีความสำคัญกับผู้ผลิตสินค้าโมคณัณฑ์รายใหญ่เท่านั้นแต่ยังสำคัญกับทุกบริษัทที่ใช้ไฟฟ้า เชื้อเพลิง หรือทรัพยากรธรรมชาติ ในปริมาณสูงหรือที่ผลิตสินค้าและบริการให้กับธุรกิจที่ใช้ทรัพยากรในปริมาณสูง จากเนื้อหาของหนังสือที่มองว่าโลกเราไม่ได้กำลังผจญวิกฤตจากภาวะขาดแคลนทรัพยากร หากแต่กำลังเผชิญหน้าโอกาสที่จะเปลี่ยนโครงสร้างของเศรษฐกิจโลก ถึงแม้ว่าผู้เขียนทั้งสองจะไม่เคยร่วมงานกัน และต่างคนต่างก็ได้

การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สาม ได้เริ่มขึ้นแล้วและจะพลิกโฉมการดำเนินการธุรกิจ กระบวนทัศน์แบบจำลองธุรกิจแบบเก่าจะถูกแทนที่ด้วยแบบจำลองธุรกิจแบบใหม่ ผู้ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรจะสามารถสร้างความมั่งคั่งและเป็นผู้นำของบริษัทชั้นนำไปอีกหลายทศวรรษหนังสือ ธุรกิจพลิกอนาคต: ค้นหาโอกาสใหม่ทางธุรกิจในยุควิกฤติ ทรัพยากร (Resource Revolution: How to Capture the Biggest Business Opportunity in a Century) เขียนโดย Stefan Heck อาจารย์ เศรษฐศาสตร์นวัตกรรม และทรัพยากร แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ผู้ก่อตั้งแผนกเทคโนโลยีสะอาดโลกและแผนกการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนของบริษัทแมคคินซี และ Matt Rogers ผู้อำนวยการบริษัท แมคคินซีแอนด์คอมปานี และที่ปรึกษารัฐมนตรีกระทรวงพลังงานของสหรัฐอเมริกา หนังสือเล่มนี้ แปลโดย สกฤณี อาชวานันทกุล นักเขียน นักแปลและนักวิชาการอิสระที่มีผลงานเขียนและงานแปลที่สะท้อนธุรกิจและการเงินเพื่อสังคม ปัจจุบันทำงานด้านเศรษฐศาสตร์ธุรกิจและพลังพลเมือง เนื้อหาของหนังสือเสนอ การเกิดและผลของการปฏิวัติอุตสาหกรรมสองครั้งที่ผ่านมาและชี้ให้เห็นความท้าทายที่ธุรกิจต้องเจอในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งใหม่ พร้อมทั้งเสนอกรณีศึกษา

การวิเคราะห์ ในปี 2010 เศรษฐกิจกำลังฟื้นตัวแม้จะเป็นไปอย่างเชื่องช้า ถึงกลางทศวรรษ 2000 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ทำให้เราสามารถขุดน้ำมันและก๊าซในชั้นหินดินดาน การพัฒนาแก๊สและน้ำมันในชั้นหินดินดานอย่างรวดเร็วก็เป็นตัวอย่างที่ดีเยี่ยมชิ้นแรกที่แสดงให้เห็นหลักการของการปฏิวัติทรัพยากร ในภาคปฏิบัติ ที่ผ่านมามหลายสิบปีเรารู้ว่ามีน้ำมันและแก๊สมหาศาลในชั้นหินดินดาน แต่การขุดขึ้นมาใช้นั้นยากเย็นแสนเข็ญพอถึงกลางทศวรรษ 2,000 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ทำให้เราสามารถขุดน้ำมันและแก๊สในชั้นหินดินดานขึ้นมาในราคาที่ย่อมเยา เรียกสองวิธีนี้รวมกันว่า “แฟรกกิง” แอดัม สมิธ นิยามว่าธุรกิจมีปัจจัยการผลิตที่สำคัญ 3 อย่างได้แก่ แรงงาน พุน และที่ดิน การปฏิวัติอุตสาหกรรมสองครั้งที่ผ่านมาเน้นพุ่งจุดสนใจหลัก ๆ ไปที่แรงงานและพุนมากกว่าที่ดิน ซึ่งอย่างหลังนั้นถูกตีความกว้าง ๆ ได้ว่า หมายถึงทรัพยากรอย่าง เช่น อาหาร น้ำ และไม้ที่เราผลิตได้จากที่ดิน ขุดจากที่ดิน หรือทิ้งบนที่ดิน เครื่องจักรไอน้ำ

ของวัตต์ ช่วยเพิ่มผลิตภาพแรงงานอย่างมหาศาลตอนปลายศตวรรษที่ 18 ต่อเนื่องถึงต้นศตวรรษที่ 19 คนเดียวสามารถบังคับเครื่องจักรจำนวนมากให้ปั่นฝ้ายออกมาเป็นเส้นด้าย การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกยังทำให้เกิดบริษัทแบบจำกัดความรับผิด เพื่อผลักดันการเติบโตขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้น Wealth of Nations (1776) คือ การเปลี่ยนผ่านทางเศรษฐกิจที่กินเวลานานหลายทศวรรษ จากทรัพยากรหลักชุดเก่าไปยังทรัพยากรหลักชุดใหม่ ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและการปรับปรุงผลิตภาพ ส่งผลให้คนหลายล้านกลายเป็นชนชั้นกลาง ทั้งยังก่อกำเนิดอุตสาหกรรมและแบบจำลองทางธุรกิจใหม่ ๆ ความท้าทายที่ธุรกิจและอันที่จริงก็รวมถึงโลกทั้งใบ ที่เราต้องเผชิญหน้านั้นเป็นความท้าทายอันใหญ่หลวงแต่ก็มาพร้อมกับโอกาสมหาศาลอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนเช่นกัน การลงทุนในผลงานที่มีสมรรถนะดีกว่าเดิมตั้งแต่ต้น เร็วกว่า ปลอดภัยกว่า สะอาดกว่า และสะดวกสบายกว่าเดิม และในอีก 15 หรือ 20 ปีข้างหน้า บริษัทรูปแบบใหม่สุดขีดจะครองตลาด บางทีบริษัทหนึ่งอาจสำรวจสายธารของเสียเพื่อนำแร่ทองคำและเงินออกมาใช้ใหม่จากอุปกรณ์ไฟฟ้าตามบ้าน หรือดักเก็บไขมันออกมาจากน้ำทิ้งได้พิภพ บางทีอีกบริษัทจะจัดการบริการเดินทางทั้งหมด ผู้โดยสารเพียงแค่พิมพ์ว่าอยากไปไหนแล้วบริษัทจะแสดงเส้นทางที่ดีที่สุดที่จะไปเท่านั้น บางทีบริษัทนี้อาจให้เช่ารถยนต์ที่ขับเคลื่อนได้เอง รถเช่าอาจไม่จำเป็นต้องเป็นรถเช่า “เช่า” ในความหมายเดิมอีกต่อไป ซิปคาร์ช่วยให้คนขับสามารถเช่ารถในราคาถูกได้ด้วยการจ่ายค่าสมาชิก แทนที่จะต้องไปซื้อสินทรัพย์ราคาแพงมาจอดไว้เฉย ๆ เสียเป็นส่วนใหญ่ ทุนที่ระบบคมนาคมของเราต้องการอาจลดลงได้กว่า 80% มีเส้นทางไปสู่ต้นทุนที่ต่ำลงกว่าเดิมมากอย่างชัดเจนสามารถขยายได้จนถึงขนาดอุตสาหกรรมเข้ากันได้กับของเก่าเพิ่มผลิตภาพทรัพยากรได้ 50 – 80% และคืนทุนภายใน 2 ปี แบบจำลองทางธุรกิจมีประสิทธิภาพสูง สำหรับตัวชี้วัดผลิตภาพทรัพยากร หนังสือชี้ความสำคัญของศักยภาพเชิงปฏิวัติอุตสาหกรรมอุตสาหกรรมรถยนต์ที่บริษัทเทสลาซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์จากมันสมองของอีลอน มัสก์ ยากที่จะนึกออกว่ามีใครเจ๋งเท่ากับมัสก์ ผู้เป็นต้นแบบของตัวละครโทนี่ สตาร์ก ในภาพยนตร์ เรื่อง Iron Man นวัตกรรมของมัสก์และโอกาสที่นวัตกรรมเหล่านี้เปิดทางให้ผู้ที่สามารถพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ อาจเปลี่ยนโฉมหน้าอุตสาหกรรมยานยนต์ไปเลย สำหรับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้วจะให้เรามองว่าเรากำลังพูดถึงการเปลี่ยนแปลงแห่งรุ่น โลกที่เราอาศัยอยู่ทุกวันนี้จะแตกต่างอย่างมากจากโลกที่ลูก ๆ ของเราจะได้รับเป็นมรดก แตกต่างพอๆ กับที่ยุควิกตอเรียแห่งศตวรรษที่ 19 คนรับใช้ และห้องแถวยัดทะนานในทศวรรษ 1880 แตกต่างจากยุคทองในทศวรรษ 1920 แห่งเครื่องใช้ไฟฟ้าการให้แสงสว่าง รถยนต์ ดีเกะไฟฟ้า วิทยุ ห่อประปาในบ้าน บริษัทข้ามชาติตลาดหุ้น พอทำนายได้ว่า เมืองต่าง ๆ จะสะอาดกว่าเดิม ลักษณะเด่นของการปฏิวัติทรัพยากร การขยายตัวของชนชั้นกลางที่เร่งเร็วขึ้นปริมาณที่ดิน น้ำ และพลังงานที่ใช้ในการผลิตอาหารการชดเชยทรัพยากรสำรองแพงขึ้นเรื่อย ๆ การสร้างความมั่งคั่งในการปฏิวัติอุตสาหกรรม วิวัฒนาการของราคาโภคภัณฑ์ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม กระบวนการชดเชยน้ำมันโดยการอัดของเหลวไปในชั้นหิน แหล่งน้ำมันและก๊าซนอกกระแสน้ำในทวีปอเมริกาเหนือ การสูญเสียเชื้อเพลิง รถ และถนน ที่เกิดจากการคมนาคมโดยยานยนต์ ผลงานของรถเทสลา ประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิง และข้อมูลด้านความปลอดภัย ต้นทุนและระยะวิ่งของรถยนต์ไฟฟ้าดีขึ้น 95 % ตลอด 25 ปี แนวโน้มการขาดแคลนทรัพยากร ประสิทธิภาพการใช้เชื้อเพลิงรายประเทศ การบริโภคทรัพยากร

รายปีในอเมริกา 86 ตันต่อคน หลักการของการปฏิบัติทรัพยากร การเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ จึงกำลังสร้างเมืองเทียบเท่ากับนิวยอร์ก 100 เมือง การสร้างตึกระฟ้าแบบโมดูล การเติบโตของพลังประมวลผลในคอมพิวเตอร์ เทียบกับวิวัฒนาการของสมองสัตว์ ระบบปฏิบัติการสองระบบที่แตกต่างกัน การเติบโตของผลิตภาพโรงงานซึ่งเป็นผลมาจากการผสมรถยนต์ไฟฟ้าที่ขับเคลื่อนด้วยตัวเองกับระบบขนส่งมวลชน การดึงพื้นที่ถนนกลับคืนมาเป็นพื้นที่สีเขียวและพื้นที่การเกษตรในเมือง การนำวัสดุไปแล้วเกือบทั้งหมดกลับมาใช้ซ้ำ เพื่อการผลิตสินค้าและพลังงาน เราจะต้องสร้างความเชื่อมั่นว่าจะปรับแต่งรูปร่างของการเปลี่ยนแปลงนี้ได้จริง ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นภาพที่ชัดเจนแก่ผู้อ่าน นอกจากนี้ นักวิชาการยังเกิดภาพมุมมองต่างของการวางแผนพัฒนาอนาคตของทรัพยากร ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการศึกษาสำหรับองค์การในอนาคตได้อีกด้วย

ประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เนื้อหาแบ่งเป็น 9 บท บทนำ เกริ่นนำการเข้าถึงโอกาสดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมและแสดงแผนภาพลักษณะเด่นของการปฏิบัติทรัพยากรไว้อย่างน่าสนใจ บทที่ 1 ถึงบทที่ 8 ชี้ให้เห็นข้อมูลการเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลของ อุปสงค์ และเติบโตอย่างก้าวกระโดดและย้ำว่าทรัพยากรเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดในเศรษฐกิจยุคใหม่กรณีตัวอย่างสะท้อนภาพเพื่อสร้างความเข้าใจการปฏิบัติอุตสาหกรรมที่แก้ปัญหาทั้งด้าน อุปทาน และ อุปสงค์ ด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีอุตสาหกรรมกับการใช้ซอฟต์แวร์ การเพิ่มผลิตภาพทรัพยากรโดยใช้หลักการ 5 ข้อ ตามหลักการปฏิบัติทรัพยากรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้วัสดุใหม่ เทคนิคการออกแบบและการประยุกต์ซอฟต์แวร์ อัลกอริทึม นวัตกรรม และระบบอัตโนมัติในกระบวนการผลิตทั้งระบบ การบูรณาการระบบเครื่องจักรและระบบโครงข่ายดิจิทัลและแบบจำลองทางธุรกิจใหม่ ในการขยายขนาดการผลิตและกล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จ คือ “การหาเวลาที่เหมาะสมในการเข้าตลาดใหม่” และชี้ให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ต้องดีกว่าเก่า 50 - 80% ดีกว่าคู่แข่งหลายเท่า ควรขยายขนาดการผลิตเมื่อเศรษฐกิจศาสตร์ทำให้ต้นทุนได้ภายในสองปี ผลิตภัณฑ์ควรมีความดึงดูดชัดเจน ก้าวพ้นการมาแทนของเก่าเฉย ๆ การเตรียมตลาดและขยายขนาดการผลิตต้องอาศัยการตลาด การเรียนรู้จากอุตสาหกรรมอื่น ๆ และกล่าวถึงอุปสรรค 6 ข้อในการก้าวสู่บริษัทชั้นนำรวมถึงเน้นความสำคัญในการจัดระเบียบและพัฒนาบุคลากรการพัฒนากระบวนการปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตัดสินใจ การคิดค้นนวัตกรรมและชี้ให้เห็นโอกาสในการเร่งความสำเร็จ บทที่ 9 อธิบายยกตัวอย่างแบบจำลองทางธุรกิจของบริษัทที่อยู่รอดและต้นแบบในการปฏิบัติทรัพยากรที่ประสบความสำเร็จจากการที่ผู้จัดการสามารถสร้างสมรรถนะใหม่ ๆ ขึ้นมาได้และส่วนท้ายของหนังสือกล่าวถึงบทบาทของผู้บริโภคภาครัฐและองค์กรเอกชนในการตั้งรับเศรษฐกิจโลกในยุคการปฏิบัติอุตสาหกรรมครั้งที่สาม

จุดเด่นของหนังสือ คือ มีแนวคิดที่น่าสนใจรูปแบบการนำเสนอในแต่ละบทมีความชัดเจน สอดคล้องกัน มีการสรุปเรื่องและใช้แผนภาพ กราฟ ตารางข้อมูล ที่ช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจน และส่วนท้ายของแต่ละบทมีการสรุปสาระสำคัญที่ได้ใจความชวนให้ติดตามอ่านและมองเห็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจพัฒนาและคิดค้นมองหาโอกาสทางเศรษฐกิจในวันข้างหน้าต่อไป